

LUKAS KRAMER : SCHILDERWERKEN OP PAPIER

Een thema circuleert in al de schilderijen van Lukas Kramer: de bedreiging van de mens in een getechniseerde, door onbeheersbaar geworden krachten aan een mogelijke verwoesting overgelaten wereld.

De kunstenaar vertegenwoordigt zijn thema op verschillende wijzen. Zijn schilderijen uit begin en midden van de jaren tachtig zijn beheersd door duistere, onmeetbare ruimten, waarin fragmenten van voorwerpen zweven, lichtbanen opflitsen. Sinds 1988 vullen in lichtduister glijdende, grijze strepen de beeldoppervlakken, maken ze eng, verzwellen soms tot "buizen-struikgewas". Technische apparaten zijn hierin betrokken. Tenslotte, 1990/1991, opent de strepen-jungle zich, er ontstaan atmosferische, als door nevelstrepen bewogen ruimten. Witte banen spannen zich als energiedragers tussen koperbuizen. "Kelvin II" geeft daar een voorbeeld van.

Met de verandering van werken met acryl naar werken op papier wijzigen de beeldmotieven en -in geringere mate ook de oppervlaktestructuur. De kleinere formaten, die door het werken op papier in de plaats van de vaak zeer grote acrylschilderijen komen, bepalen de concentratie op weinig motieven, die de beeldruimte om zich heen verzamelen. Tegelijkertijd wordt een fijnere oppervlakkvorm mogelijk (waarbij een dergelijke tendens door een wisseling van linnen- naar neteldoek zich al in de acrylwerken aangekondigd had). In tegenstelling tot acrylschilderijen worden werken op papier achter glas gepresenteerd, hetgeen eveneens tot een verandering, ook een zich distantiëren van de oppervlakverschijning bijdraagt.

Tot de werken op papier van deze tentoonstelling:

Uit een als geperst vlak stijgen schuin twee grijze cilindrs omhoog, die in "getraliede", door onrustige witte en zwarte lijnen doortrokken openingen breken, het geheel complex-achtig tegen een lichte achtergrond geplaatst: zoals de "Spiraltürme".

Onbeholpen, bijna hinkend, werkt een grijze schepvorm zich over een trapachtige, horizontale rangschikking naar boven, verandert daar in een donkere nevel, vervluchtigt in zwarte vlekken. Als op een met kalk beworpen wand doorsnijdt wit de grijze zone: "Schaufelgang".

"Kältdreieck": Een machtige buizenklem maakt zich glanzend los van de buizenondergrond, spant een transparante driehoek. Hierin grijpt blauwzwart een haak naar links. Grijze draden lopen omlaag, kleurwolken en -punten zwemmen in het "Kältdreieck". Het technisch apparaat schijnt te ontbinden, te verwezen en in een dergelijke ontleding gevaarlijke krachten vrij te laten.

Zijn de technische instrumenten aan de verrotting overgeleverd, zo worden ook de plaatsen van de techniek

LUKAS KRAMER : ARBEITEN AUF PAPIER

Ein Thema umkreist Lukas Kramer in all seinen Bildern: die Gefährdung des Menschen in einer technisierten, von unbearbeitbar gewordenen Kräften der möglichen Zerstörung anheimgegebenen Welt.

Auf unterschiedliche Weise vergegenwärtigt der Künstler dieses sein Thema. Bilder der frühen und mittleren achtziger Jahre sind bestimmt von finsternen, unausmessbaren Räumen, in denen Gegenstandsfragmente schweben, Lichtbahnen aufzucken. Seit 1988 füllen in Helldunkel gleitende Graustreifen die Bildräume, machen sie eng, verschlingen sich mitunter zum "Röhren-Dickicht". Technische Apparaturen sind darin eingelassen. Schließlich, 1990/91, öffnet sich der Streifen-Dschungel, es entstehen atmosphärische, wie von Nebelschwaden bewegte Räume. Weißbahnen spannen sich, Energieträgern gleich, zwischen Messingröhren. "Kelvin II" gibt dafür ein Beispiel.

Mit der Umstellung auf Papierarbeiten ändern sich die Bildmotive und - in geringerem Maße - auch die Oberflächenstruktur. Die kleineren Formate, die mit den Arbeiten auf Papier an die Stelle der oft sehr großen Acrylbilder treten, bedingen die Konzentration auf Einzelmotive, die den Bildraum um sich sammeln. Zugleich wird eine feinere Oberflächengestaltung möglich (- wobei sich eine derartige Tendenz schon in den Acrylwerken durch einen Wechsel vom Leinwand- zum Nesselgrund angezeigt hatte). Im Unterschied zu Acrylbildern werden Papierarbeiten unter Glas präsentiert, was gleichfalls zu einer Änderung, auch Distanzierung der Oberflächenerscheinung beiträgt.

Zu den Papierarbeiten dieser Ausstellung:

Aus einer wie gepreßten Fläche steigen schräg zwei graue Zylinder empor, die in "vergitterte", von unruhigen Weiß- und Schwarzlinien durchzogene Öffnungen aufbrechen, das Ganze gebildehaft gegen einen hellen Grund gestellt: so die "Spiraltürme".

Ungeschickt, gleichsam hinkend, müht sich eine graue Schaufelform über eine treppenartige Horizontalgliederung nach oben, verwandelt sich dort in dunklen Nebel, zerflattert in Schwarzflecken. Wie eine kalkbeworfene Wand schneidet Weiß in die Grauzone ein: "Schaufelgang".

"Kältdreieck": Eine mächtige Röhrenklammer löst sich gleißend aus dem Röhregrund, spannt ein transparentes Dreieck ein. Blauschwarz greift darin ein Haken nach links. Graufäden rinnen von ihm herab, Farbwolken und -punkte schwimmen im "Kältdreieck". Der technische Apparat scheint sich aufzulösen, scheint zu vermodern und in solcher Zersetzung gefährliche Kräfte zu entlassen.

onbewoonbaar. In plaats van de mensen een eigen huis in de wereld te bieden, versperren, vergallen zij hun het oponthoud.

Een kooi uit buizen en koudgele wanden begrenst een "Platz für Zwei". Maar biedt hij werkelijke ruimte? Een gele driehoek spant de toegang dicht, de bodem glijdt af, trekt het hele voegsel in de afgrond.

Op een grijze, diepteachtige ondergrond zweeft het grijze "Cockpit", met transparante zijdelen, lijn- en vlekguirlanden vrijgevend. Buizenstompen met groenachtige lichtbanen spoken door het grijs heen; als klauwen tasten de zwarte strepen zich naar voren.

De "Einstieg" is gesloten. Achter zijn gebarsten buizenstelsel stort een zwarte tralie in de diepte.

Op een opengehakt, op een gruishelling lijkend veld werpen de torens van een "Meßstation" haar wit schijnwerperlicht.

Tot een masker worden de "Flügel", aan gele buizen opgehangen, door een grijswitte golvende band verdeeld. De blik zoekt naar de sporen van een verweerde gelaatsuitdrukking.

Als witachtige, half transparante kist zweeft de "Box" in grijze onbestembaarheid.

Een schuingeplaatste buis doorbreekt het door de witte omlijsting verengde veld, schijnt daarbij te splijten, zich te vervormen, te smelten: grijze draden druipen er van af: "Havariert II".

Twee buizenbochten, naar de onderste beeldhoek gedrongen, zijn aan de einden als door witte draden omsponnen. De grijze achtergrond is in "Destillation" door het omlaaglopen van verfstrepen veranderd.

"Hängend" verschijnt in half-geometrische, half-organische, vleermuisachtige vorm voor een grijsolvende achtergrond.

Tenslotte, nu geheel tot een compositie geworden, de "Tischform", wankel, lomp, een tweeslachtig apparaat met buizenpoten en "houten" plaat.

Het zijn raadselachtige dingen, paradoxale voorwerpen, die we daar te zien krijgen. Ze schijnen levendig, schijnen te gesticuleren, ze blikken ons aan. Ze verouderen en worden broos, delen zo het lot van de mensen. Kondigt zich daarin de mogelijkheid van een vermenschlijking van technische apparaten aan?

Dit alles wordt zichtbaar in een "tastbare" lektuur van de schilderijen. De werken van Lukas Kramer zijn tegelijkertijd uitvindingen van een autonome vormfantasie en van een kleursensibiliteit- echter dat blijkt allengs vanzelf.

Lorenz Dittmann

Sind die technischen Instrumente dem Verrotten anheimgegeben, so werden auch die Orte der Technik unbewohnbar. Anstatt den Menschen eine Heimstatt zu bereiten in der Welt, versperren, vergällen sie ihnen den Aufenthalt.

Ein Käfig aus Röhren und kaltgelben Wänden grenzt einen "Platz für Zwei" aus. Aber bietet er wirklich Raum? Ein gelbes Dreieck verspannt den Zugang, der Boden rutscht ab, reißt das ganze Gefüge in den Abgrund.

In grauem, tiefenhaltigem Grunde schwebt das graue "Cockpit", mit transparenten, Linien- und Fleckgeschlinge freigebenden Seitenteilen. Röhrenstummel mit grünspanntonigem Lichtschein geistern durchs Grau; wie Klauen tasten sich Schwarzstreifen nach vorn.

Der "Einstieg" ist verschlossen. Hinter seinem brüchigen Röhrengestänge stürzt ein schwarzes Gitter in die Tiefe.

Auf ein karstiges, einer Geröllhalde gleichendes Feld werfen die Türme einer "Meßstation" ihr weißes Scheinwerferlicht.

Zur Maske werden die "Flügel", an gelbe Röhren gehängt, von einem grauweißen Wellenband durchteilt. Der Blick sucht nach den Spuren einer verwitterten Physiognomie.

Als weißlicher, halbtransparenter Kasten schwebt die "Box" in grauer Unbestimmbarkeit.

Eine quergestellte Röhre durchbricht das durch die weiße Rahmenklammer verengte Feld, scheint dabei zu splintern, sich zu verformen, zu schmelzen: graue Fäden tropfen von ihr ab: "Havariert II".

Zwei Röhrenknie, in die unteren Bildecken gedrängt, sind an den Enden wie von weißen Drähten umsponnen. Der graue Grund hat sich in "Destillation" ins Herabrinnen von Farbstreifen verwandelt.

"Hängend" erscheint eine halb-geometrische, halb-organische, fledermausähnliche Form vor graugewelltem Grund.

Schließlich, nun ganz zum Gebilde geworden, die "Tischform", wackelig, ungefügt, ein hybrides Gerät mit Röhrenbeinen und "hölzerner" Platte.

Es sind rätselhafte Dinge, paradoxe Gegenstände, die wir da zu sehen bekommen. Sie scheinen lebendig, scheinen zu gesticulieren, sie blicken uns an. Sie altern und werden gebrechlich, teilen so ein Schicksal des Menschen. Kündigt sich da die Möglichkeit einer Vermenschlichung technischer Apparaturen an?

Dies alles wird sichtbar in einer "gegenständlichen" Lektüre der Bilder. Kramers Werke aber sind zugleich Erfindungen einer autonomen Formphantasie und Farbsensibilität - doch das versteht sich nachgerade von selbst.

Lorenz Dittmann